

1. ΘΕΜΑ

Ουρανικές παραλλαγές υπερωικών συμφώνων

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

κερί, κύριος, αγγελία, γκέμι, χειμώνας, χέρι, γέρος, γείτονας

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Επίπεδο αρχαρίων, και πιο συγκεκριμένα Α΄ ΚΕΓ και 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Η ουρανική προφορά των υπερωικών συμφώνων σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα
Γενικά

- Ουρανικές πραγματώσεις συμφώνων
- Ουρανική αλλοφωνία

Ειδικότερα

- Ουρανικές προφορές υπερωικών συμφώνων πριν από πρόσθιο φωνήεν

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Μη προφορά των συγκεκριμένων φθόγγων ως ουρανικών αλλά ως υπερωικών

(β) Αδυναμία αντιστοίχισης γραφής και προφοράς (λ.χ., «αφού το γκ είναι γ δεν μπορεί να είναι και Π»).

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Οι υπερωικοί φθόγγοι της ελληνικής [k, g, x, ɣ], οι οποίοι αποδίδονται γραφηματικά ως <κ, γκ, γγ, χ, γ>, προφέρονται ως ουρανικοί φθόγγοι [ç, ɣ̞, ɣ̞̞, ɣ̞̞̞] όταν ακολουθεί πρόσθιο φωνήεν [i, e] ανεξάρτητα από την ορθογράφησή του:

*κερί [çeri], κύριος [çirios]
γέρος [Πeros], γείτονας [Πitonas]
χειμώνας [Πimonas], χέρι [Πeri]
αγκινάρα [aΠinara], γκέμι [Πemi]*

Η ουρανική προφορά συνίσταται στο ανέβασμα του σώματος της γλώσσας προς το σκληρό ουρανίσκο, ο οποίος βρίσκεται πίσω από τη φατνιακή γέφυρα.

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

(i) Μια πρώτη παρουσίαση μπορεί να περιλαμβάνει ζεύγη λέξεων όπου η πρώτη λέξη θα περιλαμβάνει την υπερωική εκδοχή του φθόγγου και η δεύτερη λέξη την ουρανική. Αντικειμενικός σκοπός είναι ο εντοπισμός της διαφορετικής προφοράς των δύο ποικιλιών, αλλά και του περιβάλλοντος που προκαλεί την ουρανική προφορά:

*κακός – κερι
γάμος – γέρος
χάρακας – χέρι
αγκώνας – αγκινάρα
άγγλος – άγγελος*

Οι λέξεις αυτές θα αναγιγνώσκονται από το δάσκαλο με έμφαση στον τρόπο προφοράς του φθόγγου. Εναλλακτικά, μπορεί να παρουσιάζονται και ηχογραφημένα (κασέτα – CD).

(ii) Παρουσίαση του τρόπου της ουρανικής προφοράς από το δάσκαλο και εξάσκηση της στους μαθητές.

(iii) Παρουσίαση λέξεων στις οποίες θα γενικεύεται το φαινόμενο και τα περιβάλλοντα του. Οι λέξεις αυτές μπορούν να παρουσιάζονται είτε ως λίστες είτε μέσα σε κείμενα.

(iv) Εντοπισμός και εξαγωγή του κανόνα

(v) Ασκήσεις κατανόησης και εξάσκησης της προφοράς. Λίστες με λέξεις, όπου ο μαθητής θα πρέπει να αναγνωρίσει τις περιπτώσεις της ουρανικής προφοράς του φθόγγου είτε οπτικά είτε ακουστικά. Ανάγνωση λίστας λέξεων για την εξακρίβωση της ορθής ουρανικής προφοράς.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΒΣ12: Αντιστοιχία φθόγγων-γραμμάτων

ΒΣ17: Συμφωνικές πραγματώσεις του άτονου /i/

ΒΣ15: Ουρανικές πραγματώσεις υπερωικών συμφώνων ως αποτέλεσμα συνίζησης

ΒΣ16: Ουρανικές πραγματώσεις λοιπών συμφώνων ως αποτέλεσμα συνίζησης

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: